

Міністерство освіти і науки України
Черкаський державний технологічний університет
Державний архів Черкаської області
Національна спілка краєзнавців України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
Національний історико-культурний заповідник «Чигирин»
Кам'янський державний історико-культурний заповідник
Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник
Черкаський обласний краєзнавчий музей
Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей
Черкаський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Фонд «Рідна країна»
Громадська організація «Національна академія наук вищої освіти України»

МАТЕРІАЛИ
VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(з міжнародною участю)
«КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА
УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ
ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА ТРАДИЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ»

31 жовтня – 01 листопада 2024 р.
м. Черкаси

Черкаси
2024

УДК 94:004](063)
МЗ4

Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради
Черкаського державного
технологічного університету
(протокол №3 від 21.10.2024)

Упорядники:

д-р іст. наук, проф., заслужений працівник освіти України **Валентин Лазуренко**;
канд. іст. наук, доц. **Ірина Стадник**;
канд. іст. наук, доц. **Оксана Яшан**;
Олена Литвин

Рецензенти:

Молоткіна В. К. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії і культури України та спеціальних історичних дисциплін Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Салата О. О. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історичної та громадянської освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

МЗ4 **Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції**
(з міжнародною участю) «Культурно-історична спадщина України:
перспективи дослідження та традиції збереження»
(Черкаси, ЧДТУ, 31 жовтня – 01 листопада 2024 р.) / упоряд. :
Лазуренко В. М., Стадник І. Ю., Яшан О. О., Литвин О. В.; М-во
освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси :
видавець Гордієнко Є.І., 2024. – 291 с.

У збірнику опубліковано доповіді і тези виступів, що були представлені учасниками VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження».

Для науковців, викладачів, вчителів, здобувачів вищої освіти, краєзнавців, музейників та усіх, хто цікавиться культурно-історичною спадщиною України.

УДК 94:004](063)

Тексти у збірнику опубліковані на основі матеріалів, наданих авторами, які несуть повну відповідальність за зміст своїх публікацій, точність і коректність посилань, дотримання засад академічної доброчесності. Збережено стилістику оригіналів. Висловлені думки не обов'язково збігаються з позицією організаторів конференції.

© Автори, 2024.

ЗМІСТ

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Томенко М. УРОКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРУСИФІКАЦІЇ ТА ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ.....	7
Лазуренко В. СИСТЕМНЕ НИЩЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ ПАМ'ЯТОК У ПАРАДИГМІ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ 20-х – 30-х РОКІВ ХХ ст. ЗА МАТЕРІАЛАМИ СТУДІЙ КРАЄЗНАВЦІВ ЧЕРКАЩИНИ.....	9
Kryshtal A. ARCHITECTURAL HERITAGE PRESERVATION IN FRANCE	18
Потильчак О. КОМПЛЕКС МОНЕТ XIV–XV СТОЛІТЬ З ОЗІРНОЇ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАЩИНИ: ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ.....	21
Гончар Л. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАРОДРУКІВ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЇХ АТРИБУЦІЇ.....	26
Солодовніков І. КРИТЕРІЇ ВІДНЕСЕННЯ ІКОН ДО КАТЕГОРІЇ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ МИСТЕЦТВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	29
Зозуля В. РОЛЬ ЖУРНАЛУ «КРАЄЗНАВСТВО» У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО-ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ	33
Тептюк Л. РОЗГРАБУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ УКРАЇНИ	39
Шевченко Ю. ТРАДИЦІЙНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ ОДЯГ ЧЕРКАЩИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст.	42
Чиж Л. ПАМ'ЯТНИКИ ЧЕРКАС – ЧАСТИНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ ВИМІР	47
Толкушин О. ПІЗНАВАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗНАКИ СЕЛА БУДА-ОРЛОВЕЦЬКА СТАРОСІЛЬСЬКОГО СТАРОСТИНСЬКОГО ОКРУГУ МЛІЇВСЬКОЇ ОПГ»	50
Горенко Л. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	52
Храмова-Баранова О., Манн А. РОЗВИТОК ФОТОГРАФІКИ В УКРАЇНІ.....	57
Подосьонова О. РИМСЬКІ СРІБНІ ЗЛИВКИ ДОБИ КОСТЯНТИНА І: ДО ПРОБЛЕМИ АТРИБУЦІЇ ТА ОЦІНКИ УНІКАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ НУМІЗМАТИКИ	60

Борисов Ю., Кудрєвич В. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ДИЗАЙНУ В УКРАЇНІ	65
Яшан О. ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД	67
Шоптенко В. ПАМ'ЯТКООХОРОННА ПРОГРАМА ПО ПІДГОТОВЦІ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОГО ВИДАННЯ «ЗВІД ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ»: ЗМІСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	71

РОЛЬ МУЗЕЇВ У ФОРМУВАННІ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ НАЦІЇ

Iwanowska B., Kapranov Ya. THE ROLE OF MUSEUMS IN FOSTERING CULTURAL DIALOGUE AND TOURISM: (Case Study of POLIN Museum and the Potential for Establishing the Museum of Ukrainian Jewish History)	77
Кузнецова Л. ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІЙСЬКОВИХ МУЗЕЇВ.....	81
Мартинівська В., Швачко Я. НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ «ЧОРНОБИЛЬ» В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	84
Шевченко Б. ВІД ПРИРОДНИЧО-ІСТОРИЧНОГО КАБІНЕТУ В ЄЛИСАВЕТГРАДІ ДО ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	91
Валах Т. ПЕЧАТКИ ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 рр. В КОЛЕКЦІЇ ЧЕРКАСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	94
Костецька Н. АВТОРСЬКА КОЛЕКЦІЯ ГОНЧАРНИХ ВИРОБІВ ЯКОВА БРЮХОВЕЦЬКОГО (1931–2006) У ФОНДОВІЙ КОЛЕКЦІЇ ЧЕРКАСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	98
Ткаченко В. КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ М. М. БЕНАРДОСА ЯК ДЖЕРЕЛО ПІЗНАННЯ ІСТОРІЇ ЕЛЕКТРОЗВАРЮВАННЯ МЕТАЛІВ	102
Чепурна І., Шульженко Т. НАУКОВО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ РОБОТИ АРХЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ НІКЗ «ЧИГИРИН»	107
Коваленко Я. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПОЗИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МУЗЕЯХ м. КЕЛЬН ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В СПРИЙНЯТТІ ВИСТАВКОВИХ МАТЕРІАЛІВ ВІДВІДУВАЧАМИ	112
Абашіна Л. ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИЙ КОМПЛЕКС «РЕЗИДЕНЦІЯ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО»: 15 РОКІВ РОБОТИ	116
Пискун О. РОБОТА МУЗЕЮ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	120
Лисенко А. МУЗЕЙНА ВИСТАВКА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	125
Нераденко Т. АРХЕОЛОГІЧНІ ЕКСПОЗИЦІЇ РАЙОННИХ КРАЄЗНАВЧИХ МУЗЕЇВ ЧЕРКАЩИНИ	128

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

Шамрай О. СЕРГІЙ ШЕЛУХІН НА АВАНПОСТАХ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ	140
о. Мицик Ю. ЕПІЗОД З АРХІВНИХ ПОШУКІВ 2024 р.	144
Перепелиця А. НОТАТКИ СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛЯ ОЛЕКСІЯ ЄРИМОВИЧА (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.ст.)	146
Федоренко Я. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДУХОВНО-КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА В СЕРЕДИНІ 1950-х – НА ПОЧАТКУ 1960-х РОКІВ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРКАЩИНИ).....	154
Мінська О. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОЇ ЖІНКИ-КОЛГОСПНИЦІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст. ЧИГИРИНСЬКОГО КРАЮ.....	157
Біла Л. ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ РОДИНИ У СВІТЛИНАХ З ФОНДІВ ЧЕРКАСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	171
Мушта О. ДАВНІ ІМЕНА І ПРИЗВИЩА У КАМ'ЯНЦІ: ПЕРЕЛІК ТА ОСОБЛИВОСТІ	175
Полякова Т. МИХАЙЛО СКИБИЦЬКИЙ – НАЦІОНАЛЬНИЙ ГЕРОЙ ПЕРУ, КОЛУМБІЇ, ЕКВАДОРУ, ВЕНЕСУЕЛИ ТА ПАНАМИ	179
Клименко Т. ВАСИЛЬ ДОМАНИЦЬКИЙ – УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛОЛОГ, ІСТОРИК, ФОЛЬКЛОРИСТ, КООПЕРАТОР, ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ.....	187
Силка О. ПУБЛІЧНІ ЛЕКЦІЇ ЯК ЗАСІБ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІСТОРИЧНИХ ТОВАРИСТВ НА МЕЖІ ХІХ ТА ХХ ст.	190
Ілляшенко Ю. СТОЛИЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЧИГИРИН ЯК ЕПІЦЕНТР ЗАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	194
Трощинська О. ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА В ХОЛОДНОМУ ЯРУ НА СТОРІНКАХ «ЛІТОПISУ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ»	199
Брель О., Харченко Л. НЕРАДЕНКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА: СПІВПРАЦЯ З НАЦІОНАЛЬНИМ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИМ ЗАПОВІДНИКОМ «ЧИГИРИН»	206
Левченко Н. УКЛІН УСІМ, ХТО КРАЙ СВІЙ ЗАХИЩАЄ	211
Ветров О., Сич Д., Сич О. ЇМ СНИЛАСЬ – ВІЛЬНА УКРАЇНА. НЕРОЗВІДАНА СТОРІНКА ІСТОРІЇ: ЗВИТЯГА І ЗРАДА (До 80-річчя загибелі останнього командира боївки УПА Холодноярщини).....	218
Пугач Н. МИХАЙЛО ЗАДНІПРОВСЬКИЙ: ФРОНТОВІ ЛИСТИ ДО РІДНИХ З ФОНДІВ КАМ'ЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА	234

Горенич О. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЧИГИРИНЩИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.: «СПОКІЙНО ПРО СТАРІСТЬ...» ІЗ ОДНОГО ЗАПИСНИКА	239
Шабаш Є., Жиденко В. ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ АНДРІЯ ХИМКА (ХИМЕНКА) ПІД НАГЛЯДОМ «ВАМПІРІВ»	247
Шмиголь Л. ПЕРЕСЕЛЕННЯ «НА СТЕП» СІЛ ЧИГИРИНЩИНИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ РАЙОННОЇ ТА НИЗОВОЇ ПРЕСИ на прикладі с. Боровиця)	251
Литвин А. РОЗБУДОВА ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАСАДАХ В ДОБУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 рр.	256
Роздорожний М. ПОЛІТИЧНІ РЕПРЕСІЇ ТА НИЩЕННЯ ЦЕРКОВ У 20-ті – 30-ті рр. ХХ ст. НА КАМ'ЯНИЦІНІ В РОБОТАХ МІСЦЕВИХ КРАЄЗНАВЦІВ	260
Мельниченко В. ВІДНОВЛЕНІ ГАЗЕТИ ЧЕРКАЩИНИ ПОВОЄННОГО ЧАСУ (1944–1954 рр.)	264
Кукса Н. СУБОТІВСЬКІ СПАДКИ: КОЛЕКЦІЯ ОСОБИСТИХ РЕЧЕЙ РОДИНИ МАРІЇ ІВАНІВНИ ТА МАРКА ФЕДОРОВИЧА ГРУШЕВСЬКИХ ІЗ ФОНДІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА «ЧИГИРИН»	271
Стадник І. ЦИФРОВІ КОЛЕКЦІЇ ТА ВІДКРИТИЙ ДОСТУП: ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛІ МУЗЕЇВ У ГЛОБАЛЬНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	276
Пшенишна Н. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МІЖНАРОДНИЙ ПРАВОВИЙ ДОСВІД	280
Чонтай О. ПЕРШОМУ В УКРАЇНІ І ЄДИНОМУ В СВІТІ – 20 РОКІВ. ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	283
Майборода А., Худолей О. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЗАГРОЗИ І МОЖЛИВОСТІ	289